

Under 2017 konkurrerade ett stort antal medlemsländer om att bli värdland för någon av de två EU-myndigheter som ska flytta från London efter brexit.

En EU-myndighet skapar arbetstillfällen, skänker prestige och ger medlemsstaten en starkare europeisk identitet. Valet av etableringsland brukar därför få stor uppmärksamhet. Hur snabbt EU:s myndigheter har vuxit fram och hur viktiga de är för den europeiska integrationen är däremot mindre uppmärksammat.

Framväxten av EU:s myndigheter har i själva verket varit en förutsättning för den tätare integrationen. Det närmare EU-samarbetet handlar alltså inte bara om den inre marknaden, euron och alltfler medlemsstater. Utan sin förvaltning skulle EU inte fungera som det gör idag.

Det är framför allt under de senaste 25 åren som EU:s myndigheter, på svenska också kallade byråer, har etablerats. I början av 1990-talet fanns det två – idag är de närmare fyrtio. Förutom att verkställa EU:s politik bidrar de ofta med expertkunskaper och har inte minst en viktig roll vid kriser, alltifrån krisen i samband med galna ko-sjukan till den nuvarande flyktingkrisen.

Ellen Vos, professor i EU-rätt vid universitetet i Maastricht, har kartlagt utvecklingen av EU:s myndigheter. Dilemmat hon beskriver är att myndigheterna har fått mer att säga till om – politiskt, ekonomiskt och socialt – samtidigt som fördragen inte definierar deras ställning tillräckligt tydligt. En risk med detta är att EU:s politik genomförs direkt genom myndigheterna.

Problematiken berör det demokratiska systemet och går framför allt att spåra till luckor i EU:s fördrag. Men författaren tittar också på andra faktorer än de rättsliga. Vad blir till exempel följderna av att myndigheterna har ”dubbla hattar”, eftersom de tjänar både europeiska och nationella intressen? Och hur är det med myndigheternas oberoende gentemot näringslivet?

Denna rapport kan ses som ett led i en internationell diskussion om ökad decentralisering till myndigheter. För EU och många europeiska länder inleddes den trenden i slutet av 1900-talet. I Sverige har synen på decentraliserad makt en annan utgångspunkt, eftersom den svenska modellen med fristående myndigheter har sina rötter i 1600-talet.